

STORTINGET

Innst. 180 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:121 S (2025–2026)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lill Harriet Sandaune, Line Marlene Haugen, Joakim Myklebost Tangen og Simen Velle om nasjonale regler mot sikkerhetstrusler ved forskningsinstitusjonene

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen avslutte forskningssamarbeidet med land som Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med, og som norske sikkerhetstjenester mener kan utgjøre en særlig etterretningstrussel mot Norge.
2. Stortinget ber regjeringen utforme klare regler som utelukker søkere fra risikoland til alle stillinger innen sensitive teknologier, og til stillinger som krever sikkerhetsklarering.
3. Stortinget ber regjeringen utforme klare regler som utelukker studenter fra risikoland fra studier innen sensitive teknologier.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland har uttalt seg om forslaget i brev av 9. mars 2026. Uttalelsen følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. De skriftlige innspillene og sakens øvrige dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Julia Eikeland, Vebjørn Gorseth og Sander Delp Horn, fra Fremskrittspartiet, Line Marlene Haugen, Lill Harriet Sandaune, Joakim Myklebost Tangen og Simen Velle, fra Høyre, Monica Molvær og lederen Mathilde Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, fra Senterpartiet, Erling Sande, fra Rødt, Hege Bae Nyholt, fra Kristelig Folkeparti, Joel Ystebø, og fra Venstre, Guri Melby, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til at den sikkerhetspolitiske situasjonen internasjonalt de senere årene er blitt mer krevende, både globalt og i Europa. Norske trusselvurderinger fra blant annet Politiets sikkerhetstjeneste, Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet peker på økt aktivitet fra fremmede stater rettet mot kunnskap, teknologi og forskning. Slike aktiviteter kan blant annet omfatte forsøk på teknologioverføring, påvirkning eller uønsket kunnskapsinnhenting gjennom sam-

arbeid samt digitale operasjoner og cyberangrep mot forskningsmiljøer og kunnskapsinstitusjoner.

Komiteen viser til at universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner forvalter viktig kunnskap og teknologi på en rekke områder, herunder teknologi med mulig sivil og militær anvendelse. Samtidig er norsk forskning og høyere utdanning tett integrert i internasjonalt samarbeid. Kunnskapsutvikling skjer i stor grad gjennom samarbeid mellom forskningsmiljøer på tvers av landegrenser, og slik kunnskapsdeling gir norske fagmiljøer tilgang til kompetanse, forskningsinfrastruktur og forskningsmiljøer i verdensfronten.

Komiteen viser til at kunnskapssektoren er bygget på prinsipper om akademisk frihet, åpenhet og internasjonalt samarbeid. Samtidig er det viktig å ha oppmerksomhet om sikkerhet i møte med et mer sammensatt trusselbilde. I et sikkerhetspolitisk landskap som er i stadig endring, vil det være viktig å finne en god balanse i forvaltningen av forskningskompetanse, sikkerhetskensyn og internasjonal kunnskapsutveksling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til statsrådets uttalelse hvor hun skriver at Norge er en liten forskningsnasjon, og at det ikke vil være i Norges interesse å avslutte alt forskningssamarbeid med land Norge ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med.

Skal Norge som en liten forskningsnasjon bidra til å løse egne og globale utfordringer, er landet avhengig av et åpent og internasjonalt forskningssystem. Disse medlemmer støtter regjeringens utgangspunkt, som sier at forskningssystemet må være så åpent som mulig og så lukket som nødvendig.

Disse medlemmer viser også til høringsinnspillet fra Universitets- og høyskolerådet om at det vil være svært alvorlig å stenge Norge ute fra globalt kunnskaps-samarbeid.

Disse medlemmer viser til at det ligger krav i til-delingsbrevne om at universiteter- og høyskoler holder seg oppdatert om trusselvurderingene fra nasjonale myndigheter.

Disse medlemmer viser videre til høringsinnspillet fra Universitets- og høyskolerådet om at stillinger som krever sikkerhetsklarering, har klare regler og håndteres gjennom sikkerhetsklarering. Det anses i den sammenheng som viktig å opprettholde det at ingen personer får avslag eller mister sikkerhetsklareringen utelukkende på bakgrunn av nasjonalitet, sin egen eller nærstående.

Disse medlemmer viser også til at stortings-meldingen «Sikker kunnskap i en usikker verden», Meld. St. 14 (2024–2025), adresserer utfordringene forslagsstillerne løfter, og at det i dag er etablert gode rutiner i akademien.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre tar etterretningstrusselen mot norsk universitets- og høyskolesektor på dypeste alvor og leser både Nasjonal trusselvurdering fra PST, Fokus fra Etterretningstjenesten og Risiko fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet dit hen at forskningssikkerhet er et område hvor det er behov for stor oppmerksomhet framover. Disse medlemmer vil i den forbindelse understreke at det påligger de nasjonale sikkerhetsaktørene et stort ansvar for å dele nødvendig og rettidig informasjon med universitets- og høyskolesektoren om det aktuelle trusselbildet knyttet til utenlandsk etterretning som sektoren til enhver tid står overfor. Disse medlemmer vil blant annet vise til Riksrevisjonens rapport «Ressursbruk og effektivitet i Politiets sikkerhetstjeneste (PST)» som ble lagt fram i desember 2025, hvor det framkommer at «PSTs kapasitet som nasjonal etterretnings- og sikkerhetstjeneste har vesentlige begrensninger, og PSTs organisering og ressursbruk er ikke tilstrekkelig målrettet og effektiv».

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de norske sikkerhetstjenestene ressurssetter og prioriterer arbeidet med forskningssikkerhet, og at tjenestenes samarbeid og informasjonsutveksling med universitets- og høyskolesektoren styrkes.»

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet viser til det framlagde representantforslaget og vil understreke alvoret i den sikkerhetspolitiske situasjonen verda står i.

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet og Høgre merkar seg vurderingane frå Nasjonalt tryggingssorgan (NSM), som peikar på at cyberoperasjonar framleis rammar breitt. Både små og store verksemdar på tvers av sektorar må vere førebudde på å handtere digitale angrep og sabotasjar. Når trusselaktørar kontinuerleg utvidar verktøykassa si, aukar behovet for førebyggjande tiltak som avgrensar konsekvensane når ei uønskt hending oppstår.

Desse medlemene vil vidare framheve at den teknologiske utviklinga bidreg til å forsterke og aksele- rere trusselbiletet. Nye digitale verktøy og metodar blir raskt tekne i bruk av statlege og ikkje-statlege aktørar, og senkar terskelen for både påverknad, spionasje og sabotasje. Slik desse medlemene ser det understrekar dette behovet for auka nasjonal motstandskraft og styrkt evne til å førebyggje og handtere cyberhendingar.

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet meiner på denne bakgrunnen at Noreg må styrkje den nasjonale cyberberedskapen. Det er behov

for ein meir heilskapleg og forpliktande innsats for å redusere sårbarheiter i kritisk infrastruktur og samfunnsviktige funksjonar og dessutan betre samordning mellom offentlege og private aktørar.

Desse medlemene fremjar følgande forslag:

«Stortinget ber regjeringa avslutte forskningssamarbeid med land som Noreg ikkje har tryggleikspolitisk samarbeid med, og som norske tryggleiksstenester meiner kan utgjere ein særleg etterretningstrussel mot Noreg.»

«Stortinget ber regjeringa utforme klare reglar som utelukkar søkjarar frå risikoland til alle stillingar innan sensitive teknologiar og til stillingar som krev tryggleiksklarering.»

«Stortinget ber regjeringa utforme klare reglar som utelukkar studentar frå risikoland frå studiar innan sensitive teknologiar.»

Desse medlemene meiner forslaga samla sett vil bidra til å styrkje evna Noreg har til å førebyggje, avdekkje og handtere cyber- og tryggingstruslar.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at sikkerhetstrusler mot forskning, teknologi og kunnskapsmiljøer er en utvikling som må tas på alvor. Den nasjonale trusselvurderingen peker på at forsknings- og teknologimiljøer i økende grad er mål for etterretning, teknologioverføring og cyberoperasjoner fra fremmede stater, særlig innenfor sensitive teknologiområder med både sivil og militær anvendelse.

Disse medlemmer understreker at dette utfordrer grunnleggende nasjonale sikkerhetsinteresser, og at forskningssektoren i større grad enn tidligere må ses som en viktig del av Norges samlede beredskap og sikkerhetsstruktur. Samtidig vil disse medlemmer understreke at Norge som en liten forskningsnasjon er avhengig av internasjonalt samarbeid for å sikre tilgang til kompetanse, teknologi og verdensledende fagmiljøer. Åpenhet og samarbeid er en forutsetning for norsk konkurransekraft og kunnskapsutvikling.

Disse medlemmer mener derfor at det ikke er hensiktsmessig med generelle forbud eller kategoriske begrensninger basert på nasjonalitet, slik flere av forslagene i saken legger opp til. Høringsinnspillene viser at slike tiltak kan få betydelige negative konsekvenser for norsk forskning og svekke norske fagmiljøers mulighet til å delta i den internasjonale forskningsfronten.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti mener at dagens virkemidler og regelverk i for liten grad er tilpasset det skjerpede trusselbildet. Det vises i denne sammen-

heng til at statsråden selv peker på utfordringer knyttet til personellsikkerhet utenfor sikkerhetslovens virkeområde, noe som viser et behov for nærmere gjennomgang av regelverket. Med et verdensbilde i rask endring, der sikkerhetsbildet også viser nye trusler for Norge, må regjeringen reagere og gjøre nødvendige endringer i regelverket.

Disse medlemmer mener det behov for en mer helhetlig tilnærming til forskningssikkerhet, der hensynet til nasjonal sikkerhet, akademisk frihet og internasjonalt samarbeid ivaretas i sammenheng. Det er videre viktig at institusjonene har nødvendige krav, verktøy og tilstrekkelig støtte til å gjennomføre gode og forsvarlige sikkerhetsvurderinger, slik at hensynet til både sikkerhet og forskning ivaretas.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med forskningssikkerhet i lys av det skjerpede sikkerhetspolitiske trusselbildet, herunder vurdere om det er behov for å endre sikkerhetsloven, stramme inn på kravene til personellsikkerhet utenfor sikkerhetslovens virkeområde og ytterligere begrense søkere fra risikoland til stillinger innen sensitive teknologier i universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at de norske sikkerhetstjenestene ressurssetter og prioriterer arbeidet med forskningssikkerhet, og at tjenestenes samarbeid og informasjonsutveksling med universitets- og høyskolesektoren styrkes.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa avslutte forskningssamarbeid med land som Noreg ikkje har tryggleikspolitisk samarbeid med, og som norske tryggleikstenester meiner kan utgjere ein særleg etterretningstrussel mot Noreg.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringa utforme klare reglar som utelukkar søkjarar frå risikoland til alle stillingar innan sensitive teknologiar og til stillingar som krev tryggleiksklarering.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringa utforme klare reglar som utelukkar studentar frå risikoland frå studiar innan sensitive teknologiar.

Forslag fra Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med forskningssikkerhet i lys av det skjerpede sikkerhetspolitiske trusselbildet, herunder vurdere om det er behov for å endre sikkerhetsloven, stramme inn på kravene til personellsikkerhet utenfor sikkerhetslovens virkeområde og ytterligere begrense søkere fra risikoland til stillinger innen sensitive teknologier i universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:121 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lill Harriet Sandaune, Line Marlene Haugen, Joakim Myklebost Tangen og Simen Velle om nasjonale regler mot sikkerhetstrusler ved forskningsinstitusjonene – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 24. mars 2026

Mathilde Tybring-Gjedde

leder

Monica Molvær

ordfører

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Forsknings- og høyere utdanningsminister

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

26/1181-

9. mars 2026

Representantforslag nr 121 S 2025-2026 fra stortingsrepresentantene Lill Harriet Sandaune, Line Marlene Haugen, Joakim Myklebost Tangen og Simen Velle om nasjonale regler mot sikkerhetstrusler ved forskningsinstitusjonene (dokument 8:121 S 2025-2026)

Jeg viser til brev fra utdannings- og forskningskomiteen av 12. februar 2026 med anmodning om min vurdering av representantforslag 121 S (2025-2026) fra stortingsrepresentantene Lill Harriet Sandaune, Line Marlene Haugen, Joakim Myklebost Tangen og Simen Velle om nasjonale regler mot sikkerhetstrusler ved forskningsinstitusjonene.

Representantforslaget inneholder tre forslag. Nedenfor vurderer jeg hvert enkelt forslag.

- 1. Stortinget ber regjeringen avslutte forskningssamarbeidet med land som Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med, og som norske sikkerhetstjenester mener kan utgjøre en særlig etterretningstrussel mot Norge.*

Norske etterretnings- og sikkerhetstjenester (EOS-tjenestene) har gjennom flere år pekt på at forsknings- og høyere utdanningssektoren er sårbar for utenlandsk etterretning og uønsket kunnskapsoverføring. Dette er utfordringer regjeringen og kunnskapssektoren er godt kjent med og tar på stort alvor.

Å kategorisk avslutte ethvert samarbeid med land Norge ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med er ikke i Norges interesse. Norge er som en liten forskningsnasjon avhengig av å ha et åpent og internasjonalt orientert forskningssystem. Dette er viktig for å sikre tilgang på kunnskap, kompetanse og teknologi, styrke norsk konkurransekraft og bidra til å

finne løsninger på globale utfordringer. Regjeringen jobber derfor systematisk med å legge til rette for den nødvendige balansen mellom fortsatt åpenhet og behovet for økt aktsomhet. Nasjonal sikkerhetsstrategi understreker at ansvarlig internasjonalt samarbeid krever at åpen forskning avveies mot sikkerhetshensyn på alle nivåer i kunnskapssektoren. Dette forutsetter en nyansert tilnærming, der risiko vurderes både fra sak til sak og samlet sett. Grunnleggende hensyn som må vurderes er at samarbeidet i Norges interesse, kan gjennomføres innenfor trygge rammer og ivaretar grunnleggende akademiske normer og prinsipper som akademisk frihet og utstrakt institusjonell autonomi. Dette krever dedikert innsats både fra myndighetene og kunnskapssektoren. Meld. St. 14 (2024-2025), *Sikker kunnskap i en usikker verden*, gjennomgår aktuelle tiltak som er iverksatt for å ruste norske høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner til å håndtere stadig mer komplekse sikkerhetsmessige og etiske utfordringer.

Representantene hevder det er en ansvarsfraskrivelse at norske høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner har et selvstendig ansvar for forskningssikkerhet og ansvarlig internasjonalt samarbeid. Dette ansvaret følger av sikkerhetsloven. I henhold til sikkerhetsloven § 4-1 første ledd er det virksomhetens leder som har ansvaret for det forebyggende sikkerhetsarbeidet. Dette innebærer blant annet et ansvar for å sikre at det forebyggende sikkerhetsarbeidet er en del av virksomhetens styringssystem, og sørge for at ansatte, leverandører og oppdragstakere har tilstrekkelig risiko- og sikkerhetsforståelse. Sikkerhetsloven stiller også krav til at virksomheten gjennomfører regelmessige vurderinger av risiko og gjennomfører forebyggende sikkerhetstiltak for å redusere risikoen som er identifisert.

Jeg stiller gjennom tildelingsbrevet krav om at universiteter og høyskoler holder seg oppdatert om trusselvurderinger fra nasjonale fagmyndigheter og gjennom sin virksomhet støtter opp om hovedprioriteringene i Nasjonal sikkerhetsstrategi. De siste årene har mange institusjoner jobbet mye med å styrke etterlevelse av relevant regelverk, slik som sikkerhetsloven, eksportkontrollregelverket og sanksjonsloven. Flere har bygget opp gode sikkerhetsmiljøer som jobber systematisk med sikkerhetsarbeid i henhold til lovpålagte krav. Jeg forventer at virksomhetene i min sektor er godt kjent med at det er en vedvarende risiko for at legitimt internasjonalt forskningssamarbeid kan bli utnyttet til formål som ikke er tråd med norske sikkerhetsinteresser og jobber løpende med å vurdere og håndtere risiko.

Regjeringen støtter opp under dette arbeidet langs flere spor. Mitt departement har utarbeidet et Styringsdokument for arbeidet med sikkerhet og beredskap i Kunnskapsdepartementets sektor, som ligger til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet, nasjonal sikkerhet og informasjonssikkerhet. Regjeringen har også tydeliggjort regelverk og tilrettelagt for bedre veiledning. Kunnskapsdepartementet har utpekt forskning og utvikling (FoU) av betydning for nasjonal sikkerhet som en grunnleggende nasjonal funksjon etter sikkerhetsloven.

Videre er eksportkontrollforskriften oppdatert og Utenriksdepartementet har utviklet en tilhørende veileder for kunnskapsaktører, næringsliv og industri. Direktoratet for

eksportkontroll og sanksjoner (Deksa) ble opprettet i 2025 for styrke arbeidet med eksportkontroll og sanksjoner, blant annet gjennom mer veiledning, effektiv saksbehandling og samarbeid med andre nasjonale myndigheter.

I tillegg har vi etablert en rekke dialogarenaer der institusjonene kan utveksle erfaringer og drøfte utfordringer de står i med myndighetene, inkludert EOS-tjenestene. Jeg leder selv det årlige sektormøtet om sikkerhet i høyere utdanning og forskning. Siden 2020 har vi organisert egne Rundebord for akademisk samarbeid med Kina. Dette er en regelmessig møteplass mellom myndighetene og kunnskapssektoren for dialog om etiske og sikkerhetsmessige utfordringer knyttet til samarbeid med kinesiske partnere

Kunnskapsdepartementet har også fått utviklet Retningslinjer og verktøy for ansvarlig internasjonalt kunnskapssamarbeid, som en felles ressurs for institusjonene i deres løpende sikkerhetsarbeid. I tillegg har vi nylig tatt initiativ til å kartlegge behov for mer koordinert rådgiving og veiledning til norske kunnskapsmiljøer på tvers av ulike departementer og regelverk og mulige modeller for en eventuell støttefunksjon på dette området. Arbeidet utføres av Forskningsrådet og HK-dir og skal ferdigstilles innen utgangen av året.

Når det gjelder forskningssamarbeid med Kina, er regjeringens tilnærming at dette skal baseres på norske interesser og verdier. Som på alle andre områder legges det avgjørende vekt på å redusere risiko og norsk avhengighet av kinesiske aktører. Av hensyn til den nasjonale sikkerheten skal det utvises økt forsiktighet og på visse sensitive områder skal samarbeid unngås. I 2024 ble det signert en revidert handlingsplan under den bilaterale forskningsavtalen mellom Norge og Kina som avgrenser mulig aktivitet til forskningssamarbeid som bidrar til å løse globale utfordringer – f.eks. knyttet til klima og miljø – og som bygger opp under FNs bærekraftsmål. Dette utgjør ikke en styrking av forskningssamarbeidet med Kina, slik det fremstilles av representantene. Tvert imot er dette en spissing av mulig aktivitet i tråd med norske prioriteringer innenfor rammen av Norges interessebaserte Kina-politikk.

Regjeringens utgangspunkt er at forskningssystemet må være så åpent som mulig og så lukket som nødvendig. De komplekse sikkerhetsutfordringene vi står i må møtes med mest mulige presise tiltak for håndtering av ulike former for risiko. Gode risikovurderinger forutsetter at vi har oppdatert kunnskap for eksempel om sensitive fagområder og teknologier, om samarbeidsland av særlig bekymring og om hvem Norge samarbeider med på ulike områder. Derfor har vi blant annet fått utarbeidet Kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier (KVASt), som representantene viser til. KVASt gir en oversikt over hvilke teknologier som vurderes som særlig sensitive i en norsk kontekst og hva risikoen består i innenfor ulike teknologiområder samt en metodikk for risikovurdering. Dette er et viktig verktøy for å iverksette målrettede tiltak, både ved institusjonene og på myndighetsnivå. Det samme gjelder NIFU-rapporten representantene viser til, som er utarbeidet som en del av KVASt-oppgaget på oppdrag fra kunnskapsdepartementet i nær dialog med forsvarsdepartementet og justis- og beredskapsdepartementet.

Min vurdering er at norske høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner viser stor og økende årvåkenhet når det gjelder de sikkerhetsutfordringer som knytter seg til forskningssamarbeid med land som sikkerhetstjenestene omtaler som trusselaktører, og i økende grad er oppmerksomme på at noen fagområder kan være sensitive og derfor krever særskilte forholdsregler. Jeg har derfor tillit til at alle forskningssamarbeid – og spesielt de som inkluderer samarbeid med risikoland – blir nøye vurdert av virksomhetene.

2. Stortinget ber regjeringen utforme klare regler som utelukker søkere fra risikoland til alle stillinger innen sensitive teknologier, og til stillinger som krever sikkerhetsklarering.

Ved ansettelser i stillinger som krever sikkerhetsklarering skal virksomheten følge sikkerhetslovens bestemmelser om sikkerhetsklarering. Det er per i dag ikke et stort omfang av slike stillinger ved norske universiteter og høyskoler og sikkerhetslovens bestemmelser gir klare føringer for hvordan dette skal håndteres.

For stillinger som krever sikkerhetsklarering vil klareringsmyndighetene vurdere en persons sikkerhetsmessige skikkethet, som grunnlag for vedtak i klareringssaken. Ingen personer får avslag eller mister sikkerhetsklareringen utelukkende på bakgrunn av nasjonalitet, sin egen eller nærstående. Sikkerhetsloven har ingen hjemmel til dette. Vurderinger av en persons sikkerhetsmessige skikkethet baseres på en konkret og individuell helhetsvurdering av forhold ved en person. Tilknytning til stater og nasjonalitet kan være relevant å vurdere, men vil ikke i seg selv utelukke at personen kan klareres. Klareringsmyndighetene benytter seg av de til enhver tid gjeldende trussel- og risikovurderinger fra blant annet Politiets sikkerhetstjeneste, Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet som grunnlag for sine vurderinger. Klareringsmyndighetene kan i noen tilfeller gi klarering med vilkår der disse kan være tilstrekkelig risikoreduserende. Ved klarering av en person med utenlandsk statsborgerskap skal det vurderes særskilt om bruk av vilkår, som for eksempel stillingsklarering, kan være et risikoreduserende tiltak, jf. sikkerhetsloven §§ 8-6 og 8-7. Sikkerhetsklareringer, sammen med autorisasjon og daglig sikkerhetsmessig ledelse er gode personellsikkerhetsmessig verktøy for å beskytte verdiene våre, der det er relevant, også innen forskningssektoren.

Regelverket for eksportkontroll og sanksjoner inneholder også bestemmelser som kan få konsekvenser for ansettelser av internasjonale søkere, for eksempel dersom disse skal jobbe med teknologi som er omfattet av reglene for lisensplikt.

Det er altså ikke ved rekruttering til stillinger som er omfattet av sikkerhetsloven, eksportkontroll- og sanksjonsregelverket eller andre regelverk at det oppstår gråsoner. Regjeringen anerkjenner at det kan være utfordrende for virksomhetene å gjennomføre rekrutteringsprosesser knyttet til sensitive teknologier som ikke er underlagt et bestemt regelverk. Derfor har regjeringen tatt initiativ til en rekke tiltak som skal bistå virksomhetene i å foreta gode beslutninger i situasjoner som ikke er regulert gjennom et bestemt regelverk.

Et slikt tiltak er å etablere et helhetlig kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier (KVASt), som også representantene viser til. Det er viktig å skape en felles forståelse av hvilke områder som til enhver tid anses som sensitive i en norsk kontekst. KVASt gir virksomhetene et godt grunnlag for å vurdere hvor vi må ha beskyttende tiltak og hvor vi kan – og bør – samarbeide. Gjennom dette prosjektet er følgende ressurser utviklet:

- en oversikt over teknologier som vurderes som særlig sensitive i en norsk kontekst.
- en oversikt over hvilke land Norge samarbeider med på ulike teknologiområder og hva som er Norges posisjon på de enkelte områdene i en internasjonal kontekst.
- en egen metodikk for å vurdere risikoen disse teknologiene er forbundet med.

Dette er ressurser som er viktige for at både UH-sektoren og forskningsmiljøer i instituttsektoren og næringslivet skal kunne utvikle målrettede og proporsjonale risikoreduserende tiltak, blant annet i forbindelse med rekruttering av forskere og opptak av studenter.

Et annet eksempel er at Justis- og beredskapsdepartementet ga Frode Forfang i oppdrag å utrede personellsikkerhetstiltak utenfor dagens sikkerhetslov i november 2025. Dagens systemer for personellsikkerhetstiltak varierer fra sikkerhetsklarering etter sikkerhetsloven, til ulike former for bakgrunnssjekker, politiattester og vandelsattest, tilpasset forskjellige behov og regulert i ulike sektorregelverk. Mellom disse ordningene eksisterer det imidlertid et gap. Dette gjelder stillinger der ansatte får tilgang til – eller kan endre – sensitiv informasjon og informasjonssystemer som ligger under terskelen for gradert materiale. Mange virksomheter på tvers av sektorer har behov for bedre kontroll med arbeidskraft, bla. de som har tilknytning til andre stater, men som er utenfor sikkerhetslovens virkeområde. Forfang leverte sin utredning 27. februar 2026, og rapporten er til vurdering i Justis- og beredskapsdepartementet.

Som del av styringssystemet for sikkerhet har mange institusjoner innført rutiner for bakgrunnssjekk ved ansettelser. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) i samarbeid med Sikresiden.no utarbeider nå også en veileder som skal sørge for at virksomhetene i kunnskapssektoren settes enda bedre i stand til å forstå sin rolle og sitt ansvar ved personellsikkerhetsmessige vurderinger og oppfølging av ansettelser.

3. Stortinget ber regjeringen utforme klare regler som utelukker studenter fra risikoland fra studier innen sensitive teknologier.

Studenter på bachelor- og masternivå kommer som regel ikke i befatning med forskning som er på et slikt nivå at det regnes som sensitivt, siden de for det meste arbeider med kunnskap som allerede er offentlig kjent og publisert. I de tilfellene hvor de får tilgang til informasjon som er av mer sensitiv karakter gjelder de samme reglene som er omtalt ovenfor.

Med hilsen

Sigrun Aasland

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

